

ELTE

EGYETEMI KÖNYVTÁR ÉS LEVÉLTÁR
UNIVERSITY LIBRARY AND ARCHIVES

BEVEZETÉS AZ ÚNKP OPEN SCIENCE TRÉNINGJÉHEZ

Faragó-Szilvási Tibor
Kutatástámogató könyvtáros

ÚNKP, 2023

AZ OPEN SCIENCE RÖVID TÖRTÉNETE

Nyílt hozzáférésű folyóiratok

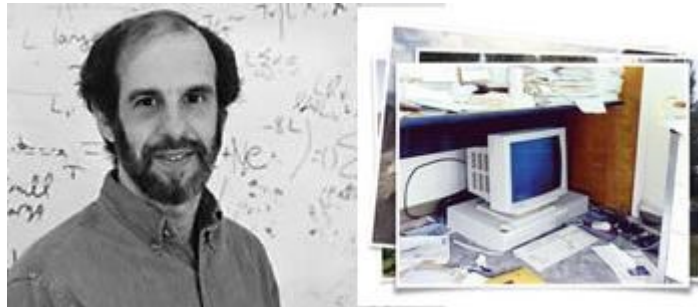
- **Időpont: 80-as évek második felétől napjainkig**
- **Legfontosabb eredmények:** Flora Online (1987-1993) A folyóirat levelező rendszereken keresztül került terjesztésre. Journal of High Energy Physics (1997); Az első teljesen nyílt folyóiratokat közreadó kiadó a BioMed Central (1999)

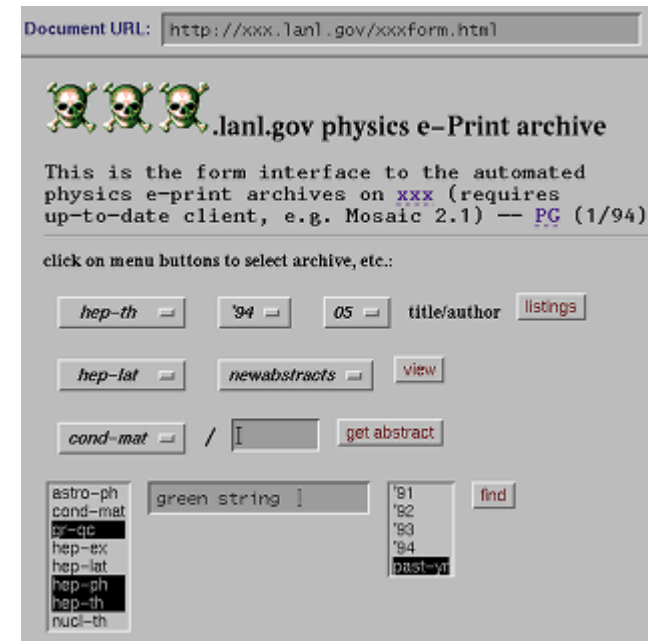
AZ OPEN SCIENCE RÖVID TÖRTÉNETE

Preprint szerverek és nyílt repozitóriumok a tudományos információ disszeminációja szolgálatában (arXiv 1991)

- **Időpont: 1991**
- **Helyszín:** Cornell University
- **Legfontosabb eredmények:** Creator: Paul Ginsparg.
A preprintek sikeres terjesztése volt az egyik kulcs tényezője az open access létrejöttének.

[Kép forrása](#)

[Kép forrása](#)

DIA CÍME

Budapest Open Access Initiative (BOAI, 2002), az Open Access fogalom születése

- **Időpont:** 2002
- **Helyszín:** Budapest
- **Legfontosabb eredmények:**
 - Önarchiválás, elektronikus archívumokban
 - Új open access folyóiratok, és a meglévők fokozatos átállása nyíltá

[Kép forrása](#)

AZ OPEN SCIENCE RÖVID TÖRTÉNETE

Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities

The Internet has fundamentally changed the practical and economic realities of distributing scientific knowledge and cultural heritage. For the first time ever, the Internet now offers the chance to constitute a global and interactive representation of human knowledge, including cultural heritage and the guarantee of worldwide access.

[Max Planck Society](#)

Berlin Declaration

- **Időpont: 2003**
- **Helyszín:** Berlin
- **Legfontosabb eredmények:** A BOAI folytatásaként az open access fogalmának megalkotása.

1. „Open access contributions must satisfy two conditions: The author(s) and right holder(s) of such contributions grant(s) to all users a free, irrevocable, worldwide, right of access to, and a license to copy, use, distribute, transmit and display the work publicly and to make and distribute derivative works, in any digital medium for any responsible purpose, subject to proper attribution of authorship (community standards, will continue to provide the mechanism for enforcement of proper attribution and responsible use of the published work, as they do now), as well as the right to make small numbers of printed copies for their personal use.”

2. „A complete version of the work and all supplemental materials, including a copy of the permission as stated above, in an appropriate standard electronic format is deposited (and thus published) in at least one online repository using suitable technical standards (such as the Open Archive definitions) that is supported and maintained by an academic institution, scholarly society, government agency, or other well-established organization that seeks to enable open access, unrestricted distribution, inter operability, and long-term archiving.”

AZ OPEN SCIENCE RÖVID TÖRTÉNETE

Nyílt adatok és FAIR elvek

- **Legfontosabb eredmények:** A publikációk eredményeit alátámasztó kutatási adatok nyílt elérhetősége. Új adatkezelési modell megalkotása, FAIR adatkezelés (2016)

data.europa.eu

[NI4OS](https://www.ni4os.eu)

ELTE

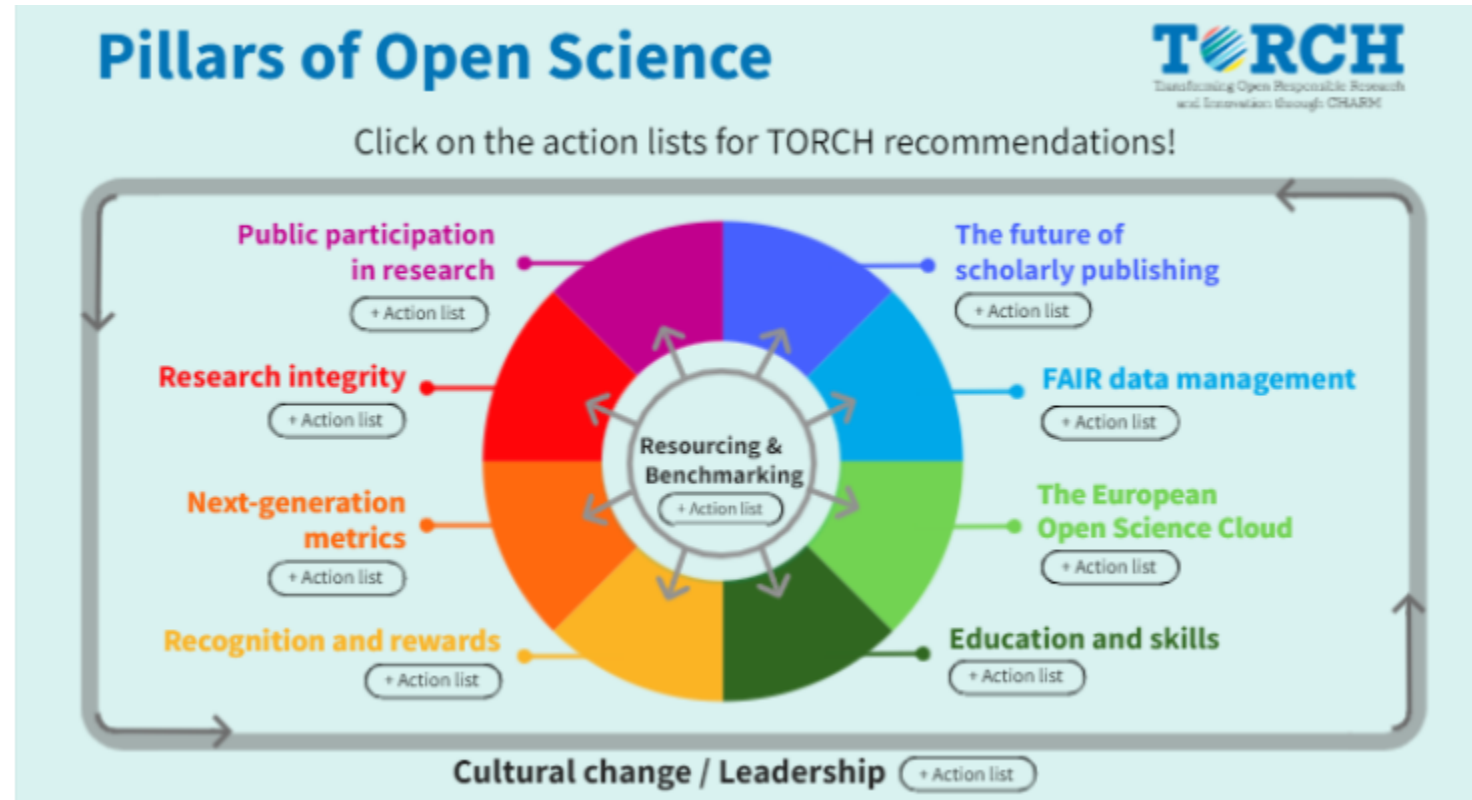
EGYETEMI KÖNYVTÁR ÉS LEVÉLTÁR
UNIVERSITY LIBRARY AND ARCHIVES

ÚNKP, 2023

AZ OPEN SCIENCE ALAPVETŐ PILLÉREI

Az NKFIH állásfoglalása

1. nyílt hozzáférés biztosítása a kutatási eredményekhez (OA publikálás)
2. FAIR és CARE szemléletű kutatási adat-kezelés
3. kutatási integritás, tudományos autonómia
4. új generációs tudományértékelési rendszer kialakítása
5. új típusú ösztönzők létrehozása
6. nemzetközi együttműködési hálózatok
7. a közösségi tudomány támogatása
8. oktatás és képzés

[TORCH](#)

FAIR = Findable, Accessible, Interoperable, Reusable; CARE = Collective benefit, Authority to control, Responsibility, Ethics

ELTE

EGYETEMI KÖNYVTÁR ÉS LEVÉLTÁR
UNIVERSITY LIBRARY AND ARCHIVES

ÚNKP, 2023

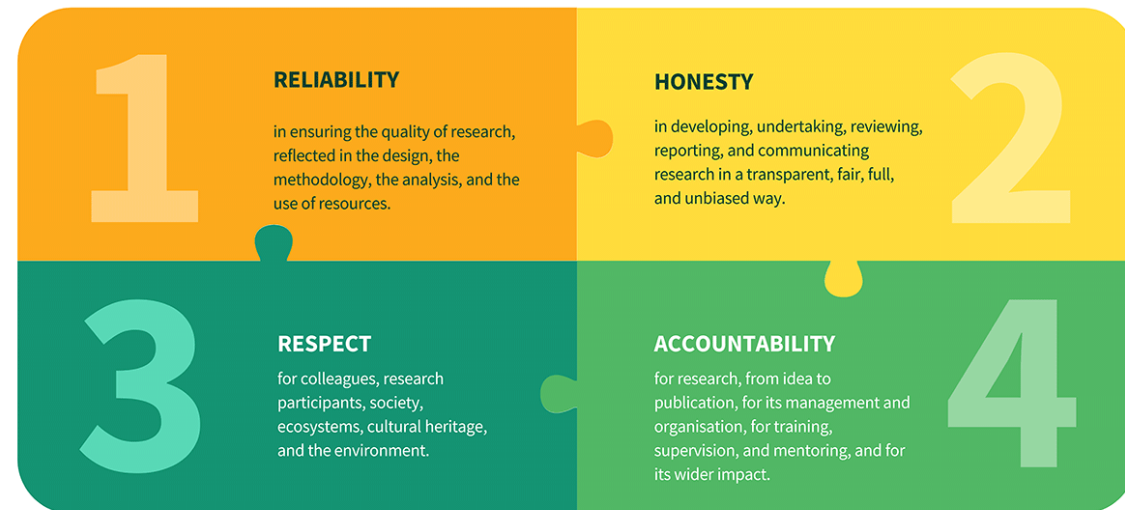
AZ OPEN SCIENCE ALAPVETŐ PILLÉREI

Kutatási integritás, tudományos autonómia

- „Ideértve a sokféleséget és az egyenlőséget, a kiválóságot, az integritást, a kutatói kíváncsiságot, felelősségét, etikus magatartást és reflexív gondolkodást.” (NKFIH, Állásfoglalás)

4 FUNDAMENTAL PRINCIPLES OF RESEARCH INTEGRITY

The European Code of Conduct for Research Integrity, 2017

[Kép
forrása](#)

AZ OPEN SCIENCE ALAPVETŐ PILLÉREI

Új generációs tudományértékelési rendszer kialakítása

- Új generációs tudományértékelési rendszer kialakításának lényege, hogy a kvantitatív mérések mellett (pl. hivatkozás számolás és Hirsch index) kvalitatív szempontok is megjelenjenek.

DORA

[Kép forrása](#)

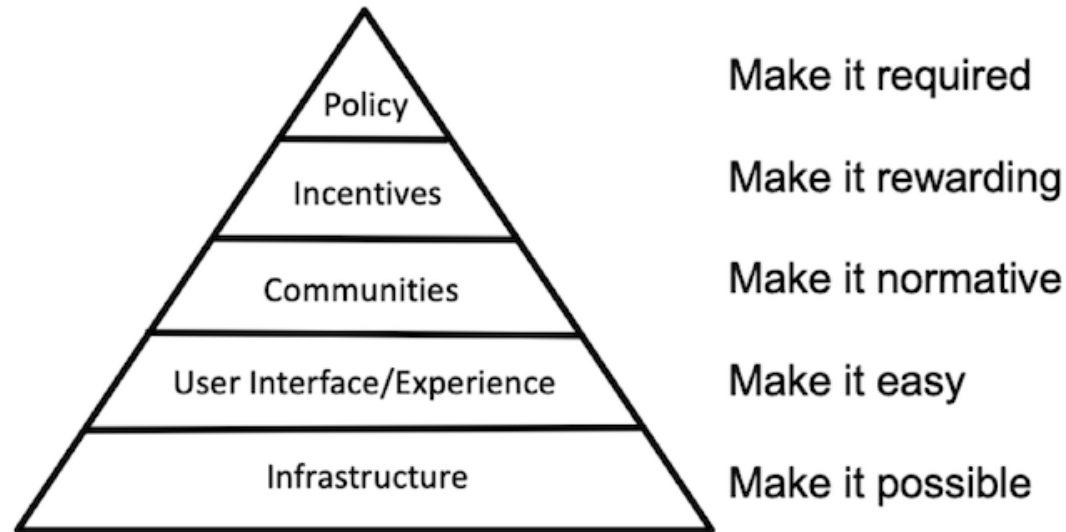
CoARA

[Kép forrása](#)

AZ OPEN SCIENCE ALAPVETŐ PILLÉREI

Új típusú ösztönzők létrehozása

- Új típusú ösztönző rendszer kialakítása során a kutatói pályaeértékelési rendszereknek teljes mértékben el kell ismerniük a nyílt tudományos tevékenységeket.

[Nosek, 2019](#)

AZ OPEN SCIENCE ALAPVETŐ PILLÉREI

Nemzetközi együttműködési hálózatok

[RDA](#), Research Data Alliance

[EOSC](#), European Open Science Cloud

[cOAlition S](#), kutatást finanszírozó és végző szervezetek nemzetközi konzorciuma

[Overleaf](#), szerzői munka együttműködésben

[OpenAIRE](#), egy szociotechnikai infrastruktúra

AZ OPEN SCIENCE ALAPVETŐ PILLÉREI

A közösségi tudomány támogatása

- A citizen science a nem hivatásos kutatók aktív részvétele a kutatásban. (LERU)

[Transcribe Bentham](#), UCL

[BeaverMap](#), Ökológiai Kutatóközpont

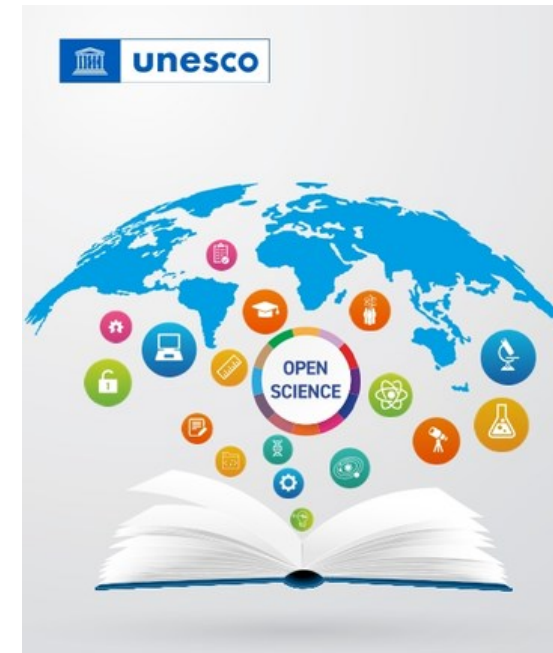

[MyPond](#) – Az én kistavam,
Ökológiai Kutatóközpont

AZ OPEN SCIENCE ALAPVETŐ PILLÉREI

Oktatás és képzés

- Valamennyi kutatónak minden szinten hozzá kell férnie az oktatási és készségeket fejlesztő programokhoz, amelyek támogatják munkájukat és folyamatos tanulásukat (life long learning).

[Kép forrása](#)

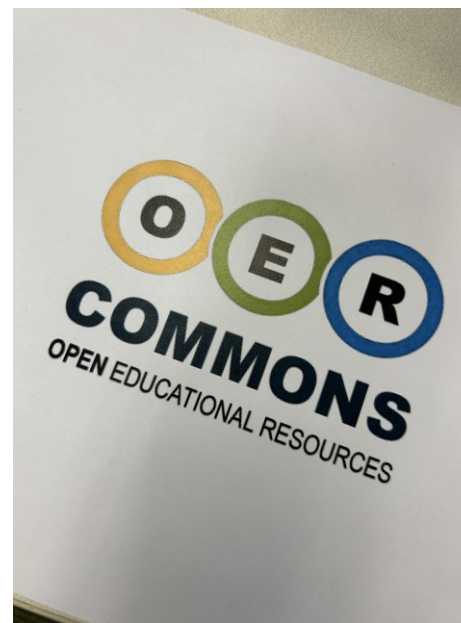
OPEN EDUCATIONAL RESOURCES (OER)

- MIT (2002-ben 32 kurzust kínált, 2003 szeptemberében már 500-at.
- Az OER Commons nyílt oktatási anyagok nyilvános digitális könyvtára

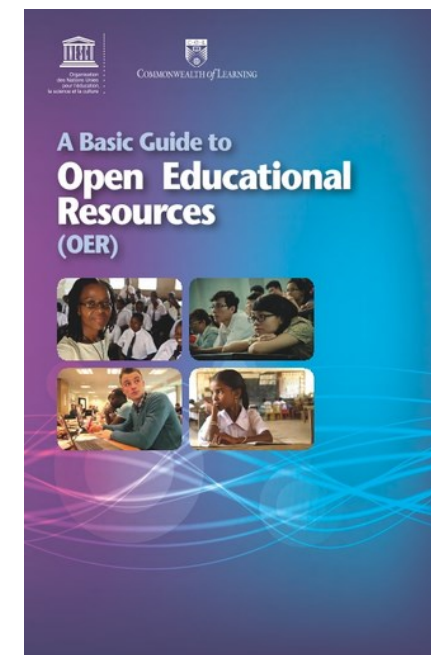
„**Open Educational Resources (OER)** are learning, teaching and research materials in any format and medium that reside in the public domain or are under copyright that have been released under an open license, that permit no-cost access, re-use, re-purpose, adaptation and redistribution by others.” (UNESCO)

[Kép forrása](#)

[Kép forrása](#)

[Kép forrása](#)

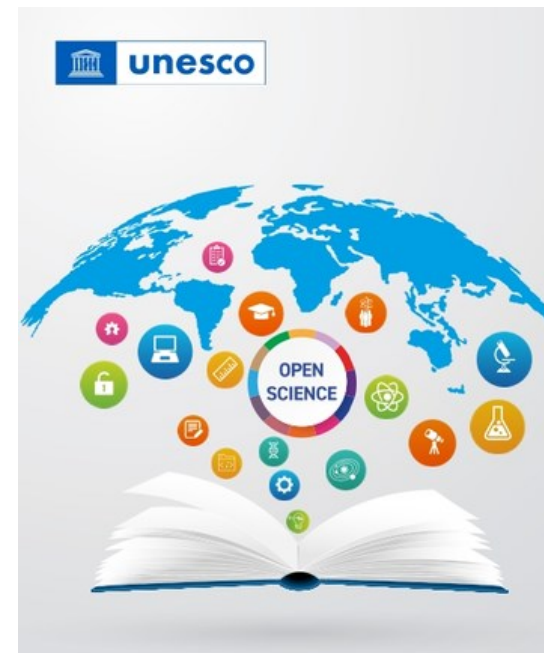
OPEN SCIENCE, CITIZEN SCIENCE, OER ÉS AZ SDG-K

A nyílt tudomány (Open access, open and FAIR data; open lab, open technology stb...) jelentősen hozzájárul számos célkitűzéshez, mint pl. **SDG 2: Zero Hunger**; **SDG 3: Good Health and Well-being**; **SDG 7: Affordable and Clean Energy** stb.

SDG 5: Gender Equality: OS ösztönzi az együttműködést és az inkluzivitást, hozzájárulva a nemek közötti egyenlőség előmozdításához a kutatásban.

SDG 4: Quality Education: Az Open educational resources jelentősen hozzájárulnak ezen célkitűzés megvalósulásához.

A Citizen Science projektek leggyakrabban a vizek tisztaságában/ szennyezettségének felmérésében tud segíteni (**SDG 6: Clean Water and Sanitation**); a levegő minőség, zaj és légszennyezés mérésében (**SDG 11: Sustainable Cities and Communities**); **időjárás jelentések, biodiverzitás figyelése (SDG 13: Climate Action)**.

[Kép forrása](#)

ELTE

EGYETEMI KÖNYVTÁR ÉS LEVÉLTÁR
UNIVERSITY LIBRARY AND ARCHIVES

Köszönöm a figyelmet!

Faragó-Szilvási Tibor
Kutatástámogató könyvtáros

ÚNKP, 2023

A PREZENTÁCIÓ FORRÁSAI

https://www.youtube.com/watch?v=l3Wkvx_ZaFo

<https://webzine.web.cern.ch/1/papers/3/>

<https://www.unesco.org/en/open-science/about>; https://research-and-innovation.ec.europa.eu/strategy/strategy-2020-2024/our-digital-future/open-science_en;

<https://nkfih.gov.hu/nyilt-tudomany>

FAIR = Findable, Accessible, Interoperable, Reusable; CARE = Collective benefit, Authority to control, Responsibility, Ethics

<https://coara.eu/>

<https://www.rd-alliance.org/>

<https://eosc-portal.eu/>

<https://www.coalition-s.org/>

<https://www.openaire.eu/>

<https://www.leru.org/files/Citizen-Science-at-Universities-Trends-Guidelines-and-Recommendations-Full-paper.pdf>

